Nagy csukott ajtókat látok

A Kékszakállú herceg várának titkai

16+

LEVELL SZÁZ A TE VÁRAD

INDULJ EL EGY ÚTON*

- A mesék útja
- A kapcsolatok útja
- A zenei kódfejtés útja

* https://www.youtube.com/watch?v=ZF5P0Uc7ntI

A MESÉK ÚTJA

Ki is volt ez a Kékszakállú?

A Kékszakállú alakja a történelem és a néphit homályából rajzolódik elénk. Figuráját két történelmi személy ihlette: a kegyetlenségéről híres Átkozott Conomore, aki a bretagne-i Poher királya volt. Az ő várát tartja a néphit Kékszakáll egykori várának.

A másik történelmi alak Gilles de Rais (1404–1440), akit a történetírás Jeanne D'Arc hűséges csatlósaként tart számon. Később visszavonult a háborúskodásoktól, és egy sokkal sötétebb oldaláról vált ismeretessé: gyermekeket rabolt el és gyilkolt meg várában. Az inkvizíció végül letartóztatta, ő a hosszú per során bevallotta bűnösségét, majd kivégezték.

A két alak összefonódásából alkotta meg a néphit a gonosz Kékszakállú alakját, aki feleséggyilkosként tűnik fel mintegy 15 európai ország néphagyományában.

A történet általában hasonló: Kékszakállú fiatal lányokat csábít el és vesz feleségül, amikor pedig kellemetlenné válnak számára (egyes mondák szerint teherbe esnek, mások szerint új feleséget talál) megöli őket, és várának egyik tömlöcében tartja holttestüket. Számos legendában megjelenik a tiltott szobák szimbóluma, a próbatétel, a kíváncsiság és a feleséggyilkosság motívuma.

A Kékszakállú első irodalmi ábrázolása Charles Perrault tollából bukkan fel (*Történetek vagy mesék a régmúlt időkből, erkölcsi tanulságokkal*) 1697-ben. Perrault írása később *Lúdanyó meséi* címmel látott napvilágot. A könyv nyolc mesét tartalmaz, a Csipkerózsika, a Hamupipőke vagy a Szamárbőr története mellett a Kékszakállú legendáját is feleleveníti. A történet főhőse Fatime, akit bátyjai mentenek meg a gyilkos férj haragjától. Perrault ezzel a könyvével akarva-akaratlanul is elindította a Kékszakállú „diadalmenetét” a művészetekben: a feleséggyilkos alakja Perrault meséjének megjelenésétől kezdve az 1920-as évekig kb. 20-szor öltött testet opera, pantomim, balett, mese, színdarab, kísérőzene, elbeszélés formájában. (Forrás: bdz.hu)

Párhuzamos történetek: olvass el (legalább) egyet

Molnár Anna,
az elcsalt feleség

http://mek.oszk.hu/06200/06204/html/manepbal00020.html

Michel Tournier:
Fajdkakas, avagy
Guillaume báró utolsó
tavaszának históriája

KATT IDE:

Gondold át

Molnár Anna balladája

Milyen hasonlóságok és különbségek vannak a Kékszakáll-mondához képest a ballada magyar változatában?

Ha te lennél Molnár Anna vagy a férje helyében, hogyan reagálnál az adott szituációra?

Tournier: A fajdkakas

Milyen külső jegyeiben hasonlít a Fajdkakas a Kékszakállúra?
Mit jelent az, hogy „vége a vadászatnak”?

*NÉZZ UTÁNA: A Stirling doktor által említett ösztönén, (tudatos) én és felettes én elmélete kinek a nevéhez fűződik? Jegyezd meg a három fogalom latin nevét is.

Ajánlott olvasmányok

Kányádi András: A képzelet topográfiája

Drakula, Casanova, Kékszakáll és a többiek közelképben

Kerényi Károly: Mi a mitológia?

Felemelő költői szöveg az ókori görögöktől a szibériai osztjákokig ívelő konkrét példákkal alátámasztva.

Vlagyimir Propp: A mese morfológiája

Lehet-e a meséket kategorizálni? Próbáljuk ki:)

Köszönjük, hogy velünk gondolkodtál!
Ha erre jársz, várunk **személyesen is** a FSZEK Zenei Gyűjteménybe
(VIII. Szabó Ervin tér 1.).
https://www.facebook.com/zenemutar
https://www.instagram.com/fszekzeneigyujtemeny

A KAPCSOLATOK ÚTJA

Igaz vagy hamis? *
Gondold végig a következőket vagy beszélgess róluk a társaiddal.

Jól látjuk, hogy ez a történet a régi időkből való; többé nincsenek ilyen rettenetes férjek, akik a lehetetlent követelik; még amikor elégedetlenek vagy féltékenyek, akkor is udvariasan bánnak a feleségükkel. (Claude Perrault)

*Egyáltalán lehet ilyet kérdezni emberi kapcsolatokra vonatkozóan?

Balázs Béla megállapítása szerint a helyszín, a herceg vára a férfi lelke. Vagy talán Bartóké? „És megjövendölöm, előre tudom, hogy az én sorsom ez a lelki elhagyatottság lesz. Keresek, kutatok ugyan ideális társat, bár nagyon jól tudom, hogy mindhiába. Ha esetleg valamikor találni vélnék is valakit, rövid idő múlva ugyis beállna a csalódás.” (Bartók Béla)

Ami a Kékszakállúban történik, annak semmi köze a szerelemhez. (Bruno Bettelheim)

Ha a nő nem kérdezne, nem lenne semmi baj. Ez azonban megfordítható: ha nem lennének zárt ajtók, nem lenne semmi baj. … A szöveg lehet részrehajló, de Bartók zenéjében Juditnak és a Kékszakállú hercegnek egyaránt igaza van. (Fischer Ádám)

A vér mind a férfi vére. Az ő szenvedését jelenti. … A Kékszakállú élettörténetét. Először a gyerek- és ifjúkori szenvedéseit jelentő kínzókamrát, azután a felnőtt önvédelmére szolgáló fegyvereket, a sikerét jelentő aranyat s gazdagságot, a művész, a költő kertjét, majd … az erőt sugalló végtelen mezőket. … A hatodik ajtó könnyei a férfi könnyei. Végül az emlékezetében él a többi asszony, kiket még mindig szeret. (Kertész István)

Jóllehet nem egyértelmű, de Bartóknál ezek a nők nem haltak meg, az ő hercege nem ölt meg senkit. Ez a férfi állandóan hódítani akar, és titokzatos akar maradni, a nő „dolga” pedig az, hogy kinyissa, megismerje őt… – csakhogy ez a kettő ellentétes irányú törekvés. És ezzel elérkeztünk a Kékszakállú lényegéhez. (Hamar Zsolt)

Férfi és nő hogy érthetnék meg egymást? Hisz mind a kettő mást akar – a férfi a nőt, a nő a férfit. (Karinthy Frigyes)

Ismétlődő minták

Te találsz emberi kapcsolatokra vonatkozó ismétlődő mintát a saját vagy a családod életében? Ha elég bátor vagy, beszélgess róla a testvéreddel / barátoddal / szerelmeddel.

Ha ezt most nem szeretnéd, gondold végig magad: szeretnél-e változtatni valamelyik mintán? Milyen konkrét lépéseket kell megtenned ehhez?

Köszönjük, hogy velünk gondolkodtál!

Ha erre jársz, várunk személyesen is a FSZEK Zenei Gyűjteménybe (VIII. Szabó Ervin tér 1.).

https://www.facebook.com/zenemutar

https://www.instagram.com/fszekzeneigyujtemeny

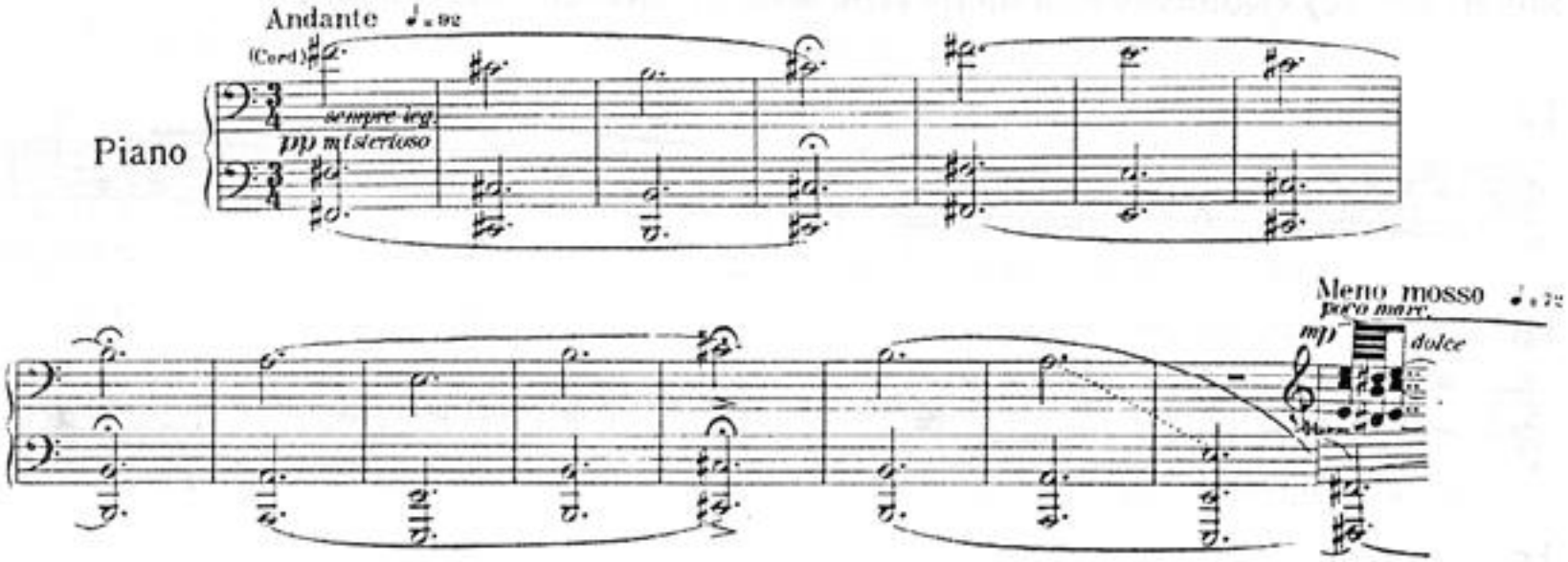

A ZENEI KÓDFEJTÉS ÚTJA

A továbblépéshez szükség lesz néhány fogalomra

Hogy állsz a kvintkörrel?

- Ha kened-vágod:

https://users.itk.ppke.hu/~sass/szolfezs_gyakorlo.html

- Ha lövésed nincs, itt tudsz utánanézni a dolgoknak:

http://zene.trefortutca.hu/images/adatok/07/eloadasok/zene/osszetevok2.pdf

Ha a C-t vesszük kiindulópontnak

… melyik hangnem áll tőle a legtávolabb a kvintkörön?

Ezen a hatalmas poláris távolságon ível át a Kékszakállú zenei anyaga. „A mű a sötét fisz la-pentatóniából lép ki („éjszaka-téma”) – a kvintkör legmélyebb pontjáról, majd folytonos emelkedéssel az ötödik ajtó feltárulásakor, Kékszakállú birodalmának C-dúr akkordjában éri el tetőpontját („fény-téma”) – a kvintkör legmagasabb pontján, és végül az éjszakai fisz-ben merül el ismét” – írja Lendvai Ernő.

Így a Kékszakállú bartóki világa egyszerre sötét *és* világos.

Hol milyen zenei jelenséget találsz?* Keresd ki a zongorakivonatból!

KATT IDE:

pentaton	91. próbajel**
mixtúra	0. próbajel
disszonancia	76. próbajel
unisono	30. próbajel
kromatika	94. próbajel
glissando	60. próbajel
tremolo	

* Több jó válasz is lehetséges;)
** Más néven ziffer

Akikből soha nem lett pár

Geyer Stefi* játssza Tartini–Kreisler: A-dúr fúgáját

https://www.youtube.com/watch?v=nrWa71XO7Uo

https://www.youtube.com/watch?v=5W4gANz81mA

Bolgár tánc a Mikrokozmosz VI. kötetéből. Előadja a Geyer Stefi-életmű zürichi kutatója, Váradi Helga csembalón

* Hogy kicsoda? https://zeneakademia.hu/lexikon_nagy_elodok/geyer-stefi-1828

A beteljesületlen szerelem szeptimhangzata

Az ún. Bartók-névjegy, avagy az összenézés akkordja dúr vagy moll hármashangzatra épített nagyszeptim, pl. d–fisz–a–cisz. „Ez a maga Leitmotivja”, írta a zeneszerző Geyer Stefinek.*

A 7. ajtónál Bartók szövegkönyvi betoldása a kétszeri „Hosszan szembenéznek” utasítás, az opera eredeti befejezésében az ominózus akkorddal kísérve. A kettő együtt a végső búcsú zenei megfogalmazása.

*NÉZZ UTÁNA: A Leitmotiv fogalma melyik zeneszerző nevéhez köthető elsősorban? Neki is van „saját akkordja”: a Trisztán-akkord.

Köszönjük, hogy velünk gondolkodtál!
Ha erre jársz, várunk **személyesen** is
a FSZEK Zenei Gyűjteménybe
(VIII. Szabó Ervin tér 1.).
https://www.facebook.com/zenemutar
https://www.instagram.com/fszekzeneigyujtemeny

Kass János grafikáinak
felhasználásával készítette

Pap Kinga Marjatta